

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 6

หัวข้อเนื้อหา

- 1 ประเพณีแต่งงานแบบจีน
- 2 การตั้งชื่อ แซ่ของชาวจีน
- 3 ประเพณีการเกิดของชาวจีน
- 4 เทศกาลสำคัญของชาวจีน
 - 4.1 เทศกาลตรุษจีน
 - 4.2 เทศกาลหยวนเซียว
 - 4.3 เทศกาลเซ็งเม้ง
 - 4.4 เทศกาลบ๊ะจ่าง
 - 4.5 เทศกาลซีซี
 - 4.6 เทศกาลไหว้พระจันทร์

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. สืบค้น อธิบาย และนำเสนอประเพณีนิยมของชาวจีนอย่างถูกต้อง
2. วิเคราะห์และสรุปแนวคิดที่ได้จากการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีนิยมของชาวจีนได้
3. เห็นความสำคัญของการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีนิยมของประเทศเพื่อนบ้าน

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

1. ทดสอบก่อนเรียน
2. แบ่งนักศึกษาเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยผู้สอนแบ่งหัวข้อให้แต่ละกลุ่ม และให้สมาชิกในกลุ่มศึกษาเอกสารประกอบการสอน เรื่องประเพณีนิยมของชาวจีน
3. ให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มอภิปรายและสรุปสาระสำคัญจาก เรื่องประเพณีนิยมของชาวจีน เขียนข้อสรุปลงในกระดาษ A4 และส่งตัวแทนออกมารายงาน
4. ใช้คำถามกระตุ้นให้คิดเกี่ยวกับประเพณีนิยมของชาวจีนโดยใช้ประสบการณ์เดิม
5. ผู้สอนบรรยายประกอบสไลด์ MS-Power Point
6. ให้นักศึกษาทุกคนทบทวนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีนิยมของชาวจีน แล้วเขียนผังความคิด (mind mapping)
7. ให้นักศึกษา ศึกษาประเพณีนิยมของชาวจีนจากสื่ออื่นๆ นอกเหนือจากเอกสารประกอบการสอน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา

8. ผู้สอนสรุป และให้นักศึกษาทุกคนทบทวนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีนิยมของชาวจีน แล้วเขียนสรุปตามความเข้าใจเป็นรายบุคคล
9. ให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัด เรื่องประเพณีนิยมของชาวจีน
10. ทดสอบหลังเรียน

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาภูมิหลังทางสังคมของชาวจีน
2. เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรม power point และเครื่องฉายภาพ (LCD projector)
3. MS-Power Point เรื่อง ประเพณีนิยมของชาวจีน
4. ใบงานที่ 6 เรื่อง สืบค้นเกี่ยวกับประเพณีนิยมของชาวจีน
5. ภาพขนนมต่างๆ จากวันสำคัญของจีน

การวัดผลและประเมินผล

1. ตรวจสอบผลงานจากการทำใบงานที่ 6
2. การประเมิน ผลการนำเสนอผลงานการสืบค้น
3. สังเกตพฤติกรรมการร่วมกิจกรรม

บทที่ 6

ประเพณีนิยมของชาวจีน

ประเพณีจีน เป็นเทศกาลที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยอดีตกาลจนถึงปัจจุบัน อันเป็นจุดกำเนิดของชาวจีน ร่วมค้นหาประวัติความเป็นมา และความหมายที่ซ่อนเร้นไว้ในประเพณีต่าง ๆ ตำนาน ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ประวัติศาสตร์อารยธรรมเก่าแก่อันล้ำค่าของจีนยุคโบราณ บอกกล่าวผ่านงานศิลปะแขนงต่างๆ ให้โลกได้รับรู้ประเพณีที่สำคัญ ปัจจุบันประเพณีที่สืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ การแต่งงานแบบจีน การตั้งชื่อ แซ่ของชาวจีน ประเพณีการเกิดของชาวจีน ประเพณีในเทศกาลสำคัญต่างๆ ของจีน เป็นต้น

1 ประเพณีแต่งงานแบบจีน

สิ่งสำคัญของการแต่งงานแบบจีนไม่ใช่เรื่องของการเตรียมสิ่งของให้พร้อม แต่อยู่ที่การให้เกียรติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายมากกว่า ควรถามญาติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายว่าอยากเห็นอะไรในธรรมเนียมจีนสิ่งไหนที่อยากให้ทำเพื่อความสบายใจบ้าง ถ้าฝ่ายหญิงมีอำมา มักมีธรรมเนียมค่าน้ำนมป้อนข้าว หรืออั่งเปาน้ำนม เพราะเคยช่วยเหลือหลานคนนั้นมา หรือท่านอยากเห็นเอี่ยมแดงก็จัดให้ท่าน สิ่งที่มาเคยเห็นและฝังใจว่าดี ถ้าอีกฝ่ายไม่ทำตามนั้น อำมาอาจเกิดความรู้สึกอึดอัดกับอีกฝ่ายก็ได้ เพราะการที่คนสองคนแต่งงานกันไม่ได้แต่งแค่สองคน แต่เป็นการรวมสองครอบครัวเข้าด้วยกัน ยิ่งถ้าวิถีชีวิตของจีนถูกสอนให้ผูกพันและกตัญญูกับผู้ใหญ่ อะไรที่ทำแล้วท่านไม่ชอบก็เลียงไปดีกว่า

1.1 ฤกษ์ยามยามดี

ไม่ว่าจีนหรือไทย เมื่อจะเริ่มต้นเรื่องมงคล ฤกษ์ยามมงคลเป็นเรื่องที่ขาดไม่ได้ เพราะลำดับขั้นของคนจีนเริ่มจากการสุขอเหมือนคนไทย แล้วให้ผู้ใหญ่ฝ่ายชายเอาดวงของทั้งคู่รวมถึงดวงของพ่อแม่ทั้งสองฝ่ายไปให้ซินแสดู เมื่อได้ฤกษ์ยามยามดีแล้วฝ่ายชายจะทำการส่งข่าวให้ฝ่ายหญิงทราบว่าจะต้องตัดผม ตัดชุดแต่งงาน วันไหน เวลาอะไร เพราะดวงที่ซินแสให้มานั้น จะระบุละเอียดตั้งแต่ฤกษ์แต่งงาน ฤกษ์แต่งหน้าทำผม ฤกษ์ตัดชุด ฤกษ์เข้าหอ และบางครั้งมีฤกษ์คลอดลูกมาให้เสร็จสรรพ

1.2 ซินกลาง-ซินเนียง

ก่อนจะเข้าเรื่องพิธีแต่งงาน สิ่งของที่ซินกลาง (เจ้าบ่าว) และ ซินเนียง (เจ้าสาว) ต้องจัด เตรียมกันก่อน คือ ของออกเรือนของเจ้าสาวเพื่อไม่ให้เป็นที่ครหาว่าเจ้าสาว “มาแต่ตัว” ธรรมเนียมโบราณจึงให้เจ้าสาวต้องตระเตรียมข้าวของติดไม้ติดมือไปบ้าง ในวันออกเรือนของ

เจ้าสาวจะไปพร้อมกระเปาะเสื้อผ้าอัดแน่นด้วยชุดสวยๆ ใหม่ๆ ไว้สำหรับชีวิตใหม่กับว่าที่เจ้าบ่าวของเธอ แถมด้วยหีบใส่เครื่องเพชรเครื่องทองติดแผ่นหัวใจสีแดงที่ได้รับเป็นของขวัญจากพ่อแม่ และข้าวของเครื่องใช้ส่วนตัวตั้งแต่กะละมัง ถังน้ำ ไปจนถึงที่นอนหมอนมุ้งเลยทีเดียว นอกจากนี้ เจ้าสาวยังต้องมีเอี่ยมแต่งงาน ทำจากผ้าแพรสีแดงลายสวยงาม ใส่ห่อเมล็ดพืช 5 ชนิด เสียบปืนทอง พร้อมต้นขุ่นเจ้าหรือต้นเมียบลวง 2 ต้นการจัดเอี่ยมแบบนี้เพื่อเป็นเคล็ดให้มีลูกหลานดีสืบสกุล

1.3 เครื่องขันหมากของเจ้าบ่าว

นอกจากสินสอดทองหมั้นที่รู้กันดีอยู่แล้ว อีกสิ่งที่สำคัญที่ต้องเตรียมก็คือ เครื่องขันหมาก ซึ่งจะเป็นอะไรขึ้นอยู่กับฝ่ายเจ้าสาวเรียกมา โดยทั่วไปนิยมส้มเซ่งผลเขียวๆ ติดตัวอักษรจีน “囍” แปลว่า คู่ยินดีไว้ทุกผล จัดเป็นคู่จะ 44 84 หรือร้อยกว่าผลก็ว่ากันไปตามที่ตกลง บางบ้านอาจเรียกเป็นชุดหมูสด เช่น ขาหมู ตับหมู กระจ่างหมูมากันสดๆ เลือดแดงๆ ถ้ากลัวจะดูโหดไปฝ่ายเจ้าบ่าวอาจใช้ซองเขียนว่า ใช้ซื้อขาหมู ซื้อกระจ่างหมูแทนก็ได้ ของสำคัญที่ขาดไม่ได้เลยคือ ขนมขันหมาก หรือขนมแต่ง จะแจกให้ญาติมิตรเป็นการบอกข่าวดี ขนมมีให้เลือกหลายอย่าง เช่น ขนมเหนียวเคลือบงา ขนมเปียะ ถั่วตัด ข้าวพองทุบ เป็นต้น จะจัดสี่หรือห้าอย่างก็ได้ตามชอบ ถ้าไม่ชอบอาจประยุกต์ใช้คุกกี้หรือของโปรดอย่างอื่นที่มีแพ็คเกจเป็นสีแดงสวยงามแทนก็ได้ อย่างสุดท้ายคือ ซองสี่ซองที่พ่อแม่เจ้าบ่าวต้องให้กับพ่อแม่เจ้าสาวเป็นค่าตัวลูกสาว ซองแรกเป็นค่าน้ำนม ซองที่สองเป็นค่าเสื้อผ้า ซองที่สามเป็นค่าทำผม แต่งหน้า ซองที่สี่เป็นทุนตั้งตัวทั้งหมดนี้ขึ้นอยู่กับความปรานีของพ่อแม่เจ้าสาวว่าจะให้คู่บ่าวสาวไว้ใช้หรือไม่

1.4 ขันหมาก

เมื่อถึงวันหมั้น เจ้าบ่าวจะยกขันหมากมาที่บ้านเจ้าสาว และมอบสินสอดทองหมั้น เครื่องขันหมากที่เตรียมมาให้ ฝ่ายเจ้าสาวต้องเก็บขนมแต่งไว้ครึ่งหนึ่ง และส่งอีกครั้งหนึ่งคืนให้เขา พร้อมส้มเซ่งติดตัว “囍” จัดเป็นจำนวนคู่กับเอี่ยมแดง เสียบปืนทอง ซึ่งในเช้าวันส่งตัว ฝ่ายเจ้าบ่าวจะคืนปืนทองมาให้เจ้าสาว ใช้ติดผมก่อนออกจากบ้าน นอกจากส้มเซ่ง เธออาจให้กล้วยทั้งเครือไปด้วย เพื่อเป็นเคล็ดว่าจะได้มีลูกหลานว่านเครือสืบสกุลเสร็จสิ้นกระบวนการแลกเครื่องขันหมาก ก็รอฤกษ์ยามยามดีเพื่อสวมแหวนหมั้นต่อหน้าผู้หลักผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่ายจากนั้นผู้ใหญ่จะให้ศีลให้พร แล้วเชิญแขกกินเลี้ยงเป็นอันจบไปหนึ่งพิธี

1.5 วันออกเรือน

ก่อนถึงฤกษ์ส่งตัว เจ้าสาวต้องแต่งหน้า ทำผมจนสวยสุดชีวิต แม่เจ้าสาวจะประดับปืนทองและโบทับทิมให้ที่ผม แต่งตัวเสร็จจึงไปไหว้ฟ้าดิน ไหว้เจ้าที่ และบรรพบุรุษก่อนไปร่วมรับประทานอาหารมื้อสุดท้ายกับครอบครัว ซึ่งมีมือนี้คุณพ่อจะเป็นคนคืบอาหารให้คุณลูกสาว พร้อมกล่าวคำมงคลของอาหารแต่ละชนิด

อาหารมงคล 10 อย่าง สำหรับบ่าวสาวตามธรรมเนียมจีนในวันส่งตัวคืนที่เจ้าบ่าวไปรับเจ้าสาว ก่อนจะพาออกจากบ้านอาจมีการตั้งโต๊ะให้คู่บ่าวสาวกินอาหารมงคล 10 อย่าง เป็นเคล็ดให้คู่บ่าวสาวมีความสุข อาหารทั้ง 10 อย่างที่รับประทานรวมกันนั้นประกอบไปด้วย

1. วุ้นเส้น หรือเส้นหมี่ หมายถึง ให้รักกันนานๆ และมีอายุยืนยาว
2. เห็ดหอม หมายถึง ให้ชีวิตคู่มีแต่ความหอมหวาน
3. ผักกวยช่าย หมายถึง ให้รักกันยั่งยืนนาน
4. ผักเกาฮวย มีนัยสื่อถึง "ฮัวฮะ" ซึ่งเป็นเซียนคู่ที่รักกันมาก "ฮัวฮะ" จึงมีความหมายให้รักใคร่ปรองดองกัน

5. หัวใจหมู หมายถึง ให้รักกันเป็นใจเดียว
 6. ไส้หมู และ กระจเพาะหมู ซึ่งไส้หมูคือ ตีง กระจเพาะหมูคือ ไต้ว รวมกันเป็นภาษามงคลว่า "อัวตึงอัวไต้ว" หมายความว่าให้เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น หมายถึงการปรับตัวเข้าหากัน นิสัยใดที่ไม่ดีก็ให้เปลี่ยนเป็นนิสัยที่ดี เพื่อให้คู่ครองได้มีความสุขและรักกันยืนยาว

7. ตับหมู เป็นนัยสื่อถึงความก้าวหน้ารุ่งเรือง
 8. ปลา แปลว่าให้มีเหลือกินเหลือใช้ คือมีมากมาย ร่ำรวยจนกินใช้ไม่หมดนั่นเอง
 9. ปู เมื่อต้มแล้วเป็นสีแดงมงคล และตัวปูเดินเร็ววิ่งเร็ว เป็นการอวยพรคู่บ่าวสาวให้ทำอะไรได้คล่องแคล่วว่องไว ขยันทำมาหากิน ทำงานสำเร็จจุล่งไปได้ด้วยดี

เมื่อถึงฤกษ์ เจ้าบ่าวจะมารับตัวเจ้าสาวที่บ้าน โดยมีญาติฯ คอยต้อนรับด้วยน้ำชาและขนมอี๊(ขนมสาकुเม็ตใหญ่สี่ชมพู) ถึงตอนนี้เธอไม่ต้องทำอะไรอื่น นอกจากนั่งสวยถือพัดแดงรอเจ้าบ่าวอยู่ในห้อง จนกว่าเขาและเจ้าแม่จะฝ่าด่านประตูเงินประตูทองด้วยอั่งเปาปึกใหญ่เข้ามารับตัว และมอบช่อดอกไม้ให้กับเจ้าสาวแสนสวยในที่สุด

เมื่อเจ้าบ่าวมารับตัวเจ้าสาวแล้ว ทั้งคู่ก็จะนั่งกินขนมอี๊สี่ชมพูด้วยกัน ญาติฯ อาจจะให้เจ้าสาวป้อนขนม หรือให้เจ้าบ่าวหอมโชว์ เธอก็ช่วยทำเซินพอเป็นพิธี จะได้ไม่เสียอรรถรสผู้ชมกินขนมเสร็จแล้วจึงไปกราบลาพ่อแม่เพื่อไปขึ้นรถแต่งงาน ในขบวนรถแต่งงาน จะมีรถขนกระเป๋าเสื้อผ้าข้าวของออกเรือนของเจ้าสาวรวมไปถึงของขวัญสำหรับแจกให้กับญาติเจ้าบ่าว เช่น สบู่ ผ้าเช็ดตัว ผ้านัดเสื่อ เป็นต้น และที่สำคัญต้องมีญาติหนุ่ม จะเป็นพี่ชาย น้องชายหรือหลานชายก็ได้ ให้มาถือตะเกียงจุดสว่างนำขบวนเป็นเคล็ดให้คู่บ่าวสาวมีลูกชายสืบสกุล โดยอาจนั่งในรถที่ขับนำหรือนั่งคันเดียวกับคู่บ่าวสาวก็ได้ เมื่อถึงบ้านเจ้าบ่าว ญาติหนุ่มจะนำตะเกียงไปวางไว้ในห้องนอนและจุดไว้ตลอดคืน จะให้ตีควรวางทิ้งไว้อย่างนั้น 3 วัน ถ้าเกรงว่าเรือนหออาจไฟไหม้เสียก่อน อาจประยุกต์ใช้ตะเกียงแบบเสียบปลั๊กก็ได้ ในกรณีนี้เจ้าบ่าวให้อั่งเปาของใหญ่กับญาติหนุ่ม เพราะถือว่าเป็นพิธีสำคัญ

หลังจากที่วางตะเกียงไว้ในห้อง จากนั้นพิธีแต่งงานจะเริ่มจากการไหว้ฟ้าดิน ไหว้เจ้าที่ในบ้าน ไหว้บรรพบุรุษ ไหว้พ่อแม่ เพื่อเป็นการบอกกล่าวว่ทั้งคู่ได้แต่งงานกันแล้ว ถัดมาจึงเป็นการยกน้ำชาให้กับพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ฝ่ายเจ้าบ่าว โดยทั้งสองต้องคุกเข่าลง พร้อมกับรินน้ำ

ชาใส่ถ้วยวางลงบนถาดแล้วส่งให้ ผู้ใหญ่จะรับถ้วยชามาดื่มแล้วให้ศีลให้พร และเงินทองเพื่อเป็นทุนตั้งตัว เสร็จพิธียกน้ำชา คู่บ่าวสาวจึงกินขนมอี๋สี่ชมพู่อีกครั้ง พิธีนี้จะทำในวันเดียวกันหรือจะทำอีกวันก็ได้ แต่ปัจจุบันนิยมทำพิธีให้จบในวันเดียว

หลังวันแต่งงาน 3 วัน 7 วัน หรือ 15 วัน แล้วแต่ฤกษ์ ก็ถึงคราวที่ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายเจ้าสาวจะมารับตัวเธอกลับไปเยี่ยมบ้านพร้อมกับแขกคนใหม่ เจ้าสาวต้องเตรียมส้ม 12 ผลใส่ถาดติดไม้ติดมือกลับไปด้วย เมื่อไปถึงบ้านของฝ่ายหญิงก็ต้องทำพิธียกน้ำชาให้กับพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ฝ่ายหญิงเช่นกัน ผู้ใหญ่ก็จะให้พรและมอบทรัพย์สินเพื่อเป็นของขวัญในการตั้งตัว จากนั้นจะมีงานเลี้ยงต้อนรับแขก จึงเป็นอันเสร็จพิธีแต่งงานอย่างแท้จริง

2 การตั้งชื่อ แซ่ของชาวจีน

แซ่หรือนามสกุลของชาวจีน เกิดขึ้นในยุคที่สังคมวงศ์ตระกูลสืบเชื้อสายจากแม่ ในสมัยนั้น ผู้คนจะถือฝ่ายหญิงเป็นศูนย์กลางในการสืบทอดมรดก ต่อมาเพื่อเป็นการแบ่งแยกวงศ์ตระกูล จึงกำหนดให้ใช้แซ่เป็นสัญลักษณ์ในการแบ่งแยกวงศ์ตระกูล ที่มาของแซ่ต่างๆ สามารถสรุปคร่าวๆ ได้ดังนี้

1. ในสมัยสังคมวงศ์ตระกูลที่สืบเชื้อสายจากแม่ได้มีการนำชื่อมาใช้เป็นแซ่
2. นำชื่อสัตว์ที่ผู้คนเคารพนับถือในสมัยโบราณมาใช้เป็นแซ่ เช่น ม้า (马) มังกร (龙) แพะ (羊) วัว (牛) เป็นต้น
3. นำศักดินาที่ได้รับพระราชทานมาใช้เป็นแซ่ เช่น เจ้า (赵) ซ่ง (宋) ฉิน (秦) เป็นต้น
4. นำยศขุนนางของบรรพบุรุษมาใช้เป็นแซ่ เช่น ชื่อหมา (司马) ชื่อตุ๋ (司徒)
5. นำบรรดาศักดิ์ของบรรพบุรุษมาใช้เป็นแซ่
6. นำสถานที่หรือวิวทิวทัศน์มาใช้เป็นแซ่
7. นำชื่ออาชีพมาใช้เป็นแซ่ เช่นผู้มีอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา (陶器) ก็แซ่เถา
8. นำสมญานามของบรรพบุรุษมาใช้เป็นแซ่ เช่น สมญานามของจักรพรรดิหวงตี้คือ ชวนหยวน (轩辕) ต่อมาชวนหยวนก็กลายมาเป็นแซ่

แซ่ของชาวจีนมักจะเป็นหนึ่งคำหนึ่งตัวอักษร แต่ก็มีสองตัวอักษรหรือมากกว่านั้นเช่นกัน จีนในอดีตจนถึงปัจจุบันนี้มีแซ่ทั้งหมดกี่แซ่ ถึงตอนนี้ก็ยังไม่สามารถบอกจำนวนที่แน่นอนได้ แต่เท่าที่ทราบตอนนี้มีชื่ออยู่ประมาณสามพันห้าร้อยกว่าแซ่ ที่พบเห็นอยู่เป็นประจำมีหนึ่งร้อยแซ่ และมีผู้ใช้มากที่สุดสามแซ่ ได้แก่ แซ่หลี่ (李) แซ่หวาง (王) และแซ่จาง (张)

ชื่อของชาวจีนก็มีความเป็นมาและลักษณะเด่นพิเศษ ชื่อชาวจีนจะมีแซ่อยู่ข้างหน้า ชื่อจะอยู่ข้างหลัง ชื่อจะมีอักษรเดียว หรือสองตัวอักษร คนในครอบครัวเดียวกันชื่อจะมีการจัดเรียงตามลำดับอาวุโส โดยคนรุ่นเดียวกันมักจะใช้ตัวอักษรเดียวกันตัวหนึ่ง การตั้งชื่อของคนโบราณจะ

สลบัสบซ็อนกว่าปัจจุบัน คนที่มีการศึกษาและมีฐานะนั้นนอกจากจะมีชื่อและแซ่แล้ว ยังมีนามและสมญานาม เช่นซูซื่อ (苏轼) นักวรรณคดีในสมัยราชวงศ์ซ่ง แซ่ซู ชื่อซื่อ นามจื่อจัน (子瞻) สมญานามตงโพจื่อ (东坡居士) (อุปาสกแห่งเนินเขาตะวันตก) หลี่ไป่ (李白) นักกวีในสมัยราชวงศ์ถัง ตอนเด็กๆอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านซิงเหลียนของเสฉวน หลี่ไป่ก็ตั้งสมญานามให้กับตัวเองว่าซิงเหลียนจื่อ (青莲居士) (อุปาสกแห่งซิงเหลียน)

ชื่อของชาวจีนมักจะมีคหหมายแฝง แสดงถึงความปรารถนาอย่างใดอย่างหนึ่ง บางชื่อจะแฝงคหหมายที่แสดงถึงสถานที่เกิด เวลา หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น จิง (京 เมืองหลวง) เฉิน (晨 รุ่งเช้า) ตง (冬 ฤดูหนาว) เสวี่ย (雪 หิมะ) เป็นต้น ชื่อบางชื่อแสดงถึงความหวังหรือคุณธรรมอันดีงามบางอย่าง เช่น จง (忠 ซื่อสัตย์) อี้ (义 คุณธรรม) หลี่ (礼 สุภาพ) ซิน (信 ความน่าเชื่อถือ) เป็นต้น ชื่อบางชื่อก็แสดงถึงสุขภาพแข็งแรง อายุยืนยาว มั่งมีศรีสุข เช่น เจี้ยน (健 แข็งแรง) โช่ว (寿 อายุยืน) ซง (松 ต้นสน) ผู่ (福 โชคลาภ) เป็นต้น ชื่อของผู้ชายและผู้หญิงก็จะมีคหแตกต่างกัน โดยชื่อของผู้ชายจะใช้ตัวอักษรที่มีคหหมายไปในทางเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ เข้มแข็ง เช่น หู่ (虎 เสือ) หลง (龙 มังกร) สูง (雄 วีรบุรุษ) เหว่ย (伟 ยิ่งใหญ่) เฉียง (强 เข้มแข็ง) เป็นต้น ชื่อผู้หญิงก็ใช้ตัวอักษรที่แสดงถึงความอ่อนโยนอ่อนหวานสวยงาม เช่น เฟิง (凤 หงส์) ฮวา (花 ดอกไม้) หยู่ (玉 หยก) ฉ่าย

(彩 สีส่น) จวน (娟 สวยงาม) จิ่ง (静 สงบเงียบ) เป็นต้น

ปัจจุบันนี้การตั้งชื่อของคนจีนไม่ได้พิถีพิถันแบบคนโบราณแล้ว โดยทั่วไปก็จะมีชื่อจริงชื่อเล่น การตั้งชื่อก็ได้เรียงลำดับตามรุ่นแล้ว แต่การตั้งชื่อลูกหลานให้ไพเราะเพราะพริ้ง มีความหมายที่ดี และไม่ซ้ำกับคนอื่น ก็ยังเป็นสิ่งที่คนจำนวนมากปรารถนา

3 ประเพณีการเกิดของชาวจีน

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ตั้งแต่เกิดจนแก่ตาย ย่อมมีปฏิบัติกันทุกกลุ่มเชื้อชาติ เพียงแต่ว่าการปฏิบัติเหล่านั้นได้สืบทอดกันมานานเพียงใด เช่นเดียวกับคนจีน ที่ได้ปฏิบัติกันมาต่อเนื่องหลายพันปีจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้กาลเวลาและสังคมของคนจีนได้เปลี่ยนไป แต่กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีที่ดีบางอย่างก็ยังคงรักษาไว้ เพื่อสืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ไม่ว่าพวกเขาจะไปอยู่ท้องถิ่นใดในประเทศไทย

การถือกำเนิดเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ที่คนจีนได้ปฏิบัติกันมา ถึงแม้จะปฏิบัติไม่เหมือนกันเสียทีเดียว แต่รากเหง้าเหมือนกัน พิธีกรรมเกี่ยวกับการแรกเกิดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของตนนั้น ย่อมมีพิธีกรรมปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสวดมนต์อ้อนวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้คุ้มครองทารกในครรภ์ และแรกเกิดในช่วงระยะต่างๆคือ เมื่อทารกอายุได้สามเข้าของวัน หนึ่งเดือนแรก หนึ่งร้อยวันแรก และครบหนึ่งปีของทารกแรกเกิด รวมทั้งการทดสอบอาชีพในอนาคต

ของเด็กด้วย ทั้งนี้เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็ก ดูแลเด็ก ให้ศิลาให้พระเด็กให้แข็งแรง เลี้ยงง่าย รวมทั้งให้ช่วยขับไล่ภูตผีปีศาจที่จะมารังความารดาของเด็ก

การสวมดนตรีโดยทั่วไป คือการขอพรจากเทพเจ้าที่เกี่ยวข้องกับเด็กๆ ให้คุ้มครองเด็กในครรภ์และมารดา เช่น พระโพธิสัตว์กวนอิม เทพปีเซีย เทพแห่งดอกไม้ การรับประทานอาหารที่ถูกหลักอนามัย การไม่รับประทานอาหารที่เป็นของแสลงกับการตั้งครรภ์ การไม่ไป งานแต่งงาน งานศพ การขุดดิน การรักษาสุขภาพจิตให้สงบ การศึกษาข้อมูลต่างๆ ในระหว่างการตั้งครรภ์ เป็นต้น

พิธีกรรมเด็กเกิดมาครบสามเข้าด้วยการอาบน้ำให้เด็ก และเป็นการอาบน้ำในอ่างครั้งแรกของเด็ก พิธีนี้เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ถัง พ.ศ. 1161 – 1450 และนิยมกันมากในสมัยราชวงศ์ซ่ง พ.ศ. 1503 – 1822 เหล่าบรรดาญาติมิตรต่างพากันมาเยี่ยม พร้อมทั้งของเยี่ยมเช่น ลูกเกาลัด ลูกอินทผลัม ให้ความหมายว่าเด็กสามารถยืนหยัดด้วยตนเองในอนาคต พร้อมทั้งเอาหอมแดงโปะที่ศีรษะให้ความหมายว่าให้เด็กเฉลียวฉลาด ของที่เอามาเช่น ไหว้ได้แก่ ไช้ย้อมสีแดง จะใช้ที่ฟองนั้นก็แล้วแต่ มีเคล็ดว่า ถ้าเป็นลูกชายใช้จำนวนเลขคี่ ถ้าเป็นลูกหญิงใช้จำนวนเลขคู่ เส้นหมี่ซั่วหรือหมี่แห้ง ขนมใส่ไส้ รวมทั้งอาหารคาวอย่างอื่น ผู้ที่เตรียมของเหล่านั้นคือคุณยายของทารก ซึ่งถือกันว่าเมื่อบุตรสาวแต่งงานออกเรือนไปแล้ว เมื่อบุตรสาวคลอดบุตร มารดาจะต้องจัดเตรียมของไหว้ดังกล่าว แล้วนำไปเช่นไหว้ที่บ้านบุตรเขย

และตอนเช้าของวันที่สามนี้แม่จะเริ่มให้นมบุตร พร้อมทั้งใช้น้ำที่มีรสขมเช่นบรเพชรทา ห้วนมาก่อนให้นมบุตร เพื่อเป็นการเตือนให้บุตรมีความอดทน อย่างไรก็ตามบางท้องถิ่นในประเทศจีนเมื่อครอบครัวได้บุตรชาย บิดาจะนำบุตรออกไปนอกบ้าน แล้วยิงธนูไปตั้งสี่ทิศเพื่อให้บุตรชายมีความทะเยอทะยานสูงมีความกล้าหาญ แต่ถ้าเป็นบุตรหญิงจะไม่ทำกัน

เมื่อทารกอายุครบสามสัปดาห์ จึงทำพิธีโกนผมไฟโดยช่างตัดผมที่ญาติได้เชิญมาพร้อมเงินใส่ซองให้ช่าง แล้วจึงนำผมไฟไปทิ้งหรือแขวนไว้ที่ข้างเตียงนอน ในบางท้องถิ่นวันครบรอบสามสัปดาห์ของทารก เป็นวันที่มารดาอุ้มบุตรออกจากห้องคลอดไปยังห้องอื่นๆ ได้ นั่นก็คือ เด็กย้ายห้องนอนไปนอนห้องนอนใหม่ บางท้องถิ่นจะตั้งชื่อเด็กด้วย ในขณะที่เดียวกัน บิดามารดาหรือญาติจะนำเอาลูกเกิดทำด้วยเงิน เป็นรูปสัญลักษณ์ของการมีอายุยืนนานและความเป็นสิริมงคล และขอให้ร่ำรวย ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ มาสวมคอให้เด็ก

เมื่ออายุครบหนึ่งร้อยวัน จะทำพิธีตั้งชื่อ ทั้งชื่อจริงและชื่อเล่นที่ญาติใช้เรียกกัน แต่บางภูมิภาคของจีนจะตั้งชื่อตามน้ำหนักเทียบกับทองคำ พร้อมเขียนตัวอักษรที่เป็นสิริมงคลให้เด็ก

เมื่อเด็กทารกอายุครบหนึ่งปี จะทำพิธีทดสอบว่าอนาคตของเด็กจะประกอบอาชีพอะไรที่เรียกว่า จิวโจว (抓周) ด้วยการวางสิ่งของอย่างละชิ้น รอบตัวเด็ก อาจเลือกสิ่งของสำหรับทำนายเด็กชาย และสิ่งของที่จะทำนายเด็กหญิง โดยให้เด็กหยิบสิ่งเหล่านั้นมาเล่นโดยที่บิดามารดาไม่ยุ่งเกี่ยว ของที่วางไว้รอบตัวเด็กได้แก่ ที่ประทับตรา หนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา เต้าหรือขงจื้อ กระดาษ ลูกคิด เหรียญ เพชรพลอย ดอกไม้ อาหาร ตุ๊กตา ซ้อน ด้าย ขนม พู่กันเงิน

ปากกา กรรไกร ไม้บรรทัด ลูกแอปเปิล ลูกบอลยาง เป็นต้น แล้วทำนายตามที่ได้กหยิบ เช่น ถ้าเด็กหยิบที่ประทับตราแสดงว่าจะทำราชการ ถ้าเด็กหยิบหนังสือหรือปากกา แสดงว่ารักการอ่าน ถ้าเด็กหยิบไม้บรรทัดแสดงว่าอนาคตคงเป็นช่าง ถ้าหยิบตุ๊กตาแสดงว่าเด็กชอบเล่น เป็นต้น การวางสิ่งของรอบตัวเด็ก บิดามารดาอย่ามเลือกสิ่งที่น่าจะเป็นอาชีพของเด็กในอนาคต ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะและความเป็นอยู่ตลอดจนอาชีพของบิดามารดาในขณะนั้นด้วย แน่แน่นอนว่าในปัจจุบันสิ่งของที่วางย่อมแตกต่างจากสมัยก่อน

ภายหลังจากให้เด็กหยิบของแล้ว เจ้าของบ้านจัดงานเลี้ยงให้เหล่าบรรดาญาติมิตรที่มาในงาน ในขณะที่ญาติๆ ให้อั่งเปาให้ศิลาให้พรเด็ก ซึ่งอาหารที่เลี้ยงจะต้องเป็นหมี่ที่เป็นเส้นยาว ห้ามตัด เพื่อแสดงถึงความมีอายุยืนยาว เป็นเสร็จพิธี

พิธีโดยรวมเหล่านี้ของชาวจีน ก็ย่อมมีความต่างไปตามภูมิภาค ตามฐานะและเศรษฐกิจตามวันเวลาที่เปลี่ยนไป สังคมวัฒนธรรมของคนจีนก็เปลี่ยนไปเช่นเดียวกัน

4 เทศกาลสำคัญของชาวจีน

มรดกทางวัฒนธรรมประเพณีของชาวจีนที่มีอิทธิพลต่อชาวจีนโพ้นทะเลทั่วโลก ทำให้เมืองทุกหนแห่งที่มีชาวจีนโพ้นทะเล ยังคงสืบทอดงานเทศกาลเก่าแก่มาได้อย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบพิธีกรรมเล็ก ๆ ในครอบครัว หรือมหกรรมตระการตาของชุมชนอันประกอบด้วยโคมไฟสว่างไสว วัตวาทารามที่เนืองแน่น การเชิดสิงโต และมังกรพ่นไฟ เทศกาลของชาวจีนก็เป็นภาพสะท้อนจิตวิญญาณของชาวจีนโพ้นทะเลออกมาได้อย่างจัดจ้าน เต็มเปี่ยมไปด้วยชีวิตชีวา ซึ่งเทศกาลที่สำคัญๆ มีดังนี้

4.1 เทศกาลตรุษจีน

ตรุษจีน (春节) เป็นวันหยุดตามประเพณีของจีนที่สำคัญที่สุดในประเทศจีน และยังสามารถเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “เทศกาลฤดูใบไม้ผลิ” เพราะเป็นช่วงเริ่มต้นฤดูใบไม้ผลิตามปฏิทินจีน ซึ่งเป็นวันแรกในทางสุริยคติของปีปฏิทินจีน วันดังกล่าวยังเป็นวันสิ้นสุดฤดูหนาว ซึ่งคล้ายกันกับงานเทศกาลของตะวันตก เทศกาลนี้เริ่มต้นในวันที่ 1 เดือน 1 (正月) ในปฏิทินจีนโบราณและสิ้นสุดลงในวันที่ 15 ด้วยเทศกาลโคมไฟ คืนก่อนตรุษจีนเป็นวันซึ่งครอบครัวจีนมารวมญาติเพื่อรับประทานอาหารเย็นเป็นประจำทุกปี ซึ่งเรียกว่า ฉูซี (除夕) หรือ “การผลัดเปลี่ยนยามค่าคืน” เนื่องจากปฏิทินจีนเป็นแบบสุริยจันทรคติ ตรุษจีนจึงมักเรียกว่า “วันขึ้นปีใหม่จันทรคติ”

เทศกาลตรุษจีนมีเรื่องเล่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่า ในป่าทึบแห่งหนึ่ง มีสัตว์ป่าที่ดุร้ายและน่ากลัวมากตัวหนึ่ง เรียกว่า “เหนียน” มันออกอาละวาดกินคนเป็นประจำ พระเจ้าจึงลงโทษมัน อนุญาตให้มันลงมาจากเขาได้เพียงหนึ่งครั้งใน 365 วัน ดังนั้น เมื่อฤดูหนาวใกล้จะผ่านไป ฤดูใบไม้ผลิเวียนมาใกล้ เหนียน ก็จะออกมาทำร้ายผู้คน เพื่อป้องกันการมาของ

เหนียน ทุก ๆ ครั้วเรือนจึงต่างสะสมเสบียงอาหาร และกับข้าวจำนวนหนึ่งไว้ที่บ้าน เมื่อถึงตอน
 คำของวันที่ 30 เดือน 12 ก็จะไปประตูและหน้าต่างเอาไว้ ไม่หลับไม่นอนตลอดคืน เพื่อต่อสู้กับ
 เหนียน จนกระทั่งถึงรุ่งเช้าก็จะเป็นวันแรม 1 ค่ำ เดือน 1 เมื่อ เหนียน กลับไปแล้ว ทุก ๆ
 ครั้วเรือนก็จะเปิดประตูออกมาแสดงความยินดีต่อกัน ที่โชคไม่ดีถูก เหนียน ทำร้าย

ต่อมาพบว่า เหนียน มีจุดอ่อน มีอยู่ครั้งหนึ่ง เมื่อ เหนียน มาถึงหมู่บ้านแห่งหนึ่ง มี
 เด็กกลุ่มหนึ่งกำลังหวดแส้เล่นกัน เมื่อ เหนียน ได้ยินเสียงแส้ดังเปรี้ยงปร้างก็เลยตกใจแผ่นหนีไป
 เมื่อ เหนียน ไปถึงหมู่บ้านอีกแห่งหนึ่ง เห็นมีชุดเสื้อผ้าสีแดงตากอยู่หน้าบ้านของครอบครัวหนึ่ง สี
 แดงฉูดฉาดนั้น ทำให้ เหนียน ตกใจและแผ่นหนีไปอีก เมื่อ เหนียน มาถึงหมู่บ้านแห่งที่สาม
 ปรากฏว่าไปพบเห็นกองเพลิงกองหนึ่งบนถนน แสงเพลิงที่เจิดจ้าทำให้ เหนียน ต้องแผ่นหนีไปอีก
 ตั้งแต่นั้นมา ผู้คนต่างรู้ว่า แม้ว่า เหนียน จะดุร้ายแต่มันก็กลัวสีแดง เสียงดัง และไฟ ทำให้ผู้คน
 สามารถคิดหาวิธีกำจัด เหนียน ได้โดยไมยากนัก

เมื่อวันส่งท้ายตรุษจีนเวียนมาอีกครั้งหนึ่ง ทุก ๆ ครั้วเรือนจึงต่างนำกระดาษสีแดง
 มาติดไว้บนประตูหน้าบ้าน แขนงโคมไฟสีแดง พร้อมกับจุดประทัดและตีฆ้องรัวกลองอย่าง
 ต่อเนื่อง เมื่อ เหนียน มาถึงในตอนเย็น เห็นทุก ๆ ครั้วเรือนมีแสงไฟสว่างไสว มีเสียงประทัดดัง
 สนั่นจึงตกใจแผ่นหนีกลับเข้าป่าไป และไม่กล้าออกมาอาละวาดอีก ทุก ๆ คนจึงผ่านพ้นคืนแห่ง
 อันตรายไปอย่างปลอดภัย เมื่อฟ้าสว่างแล้ว ผู้คนจึงออกมาจากบ้าน กล่าวคำอวยพรซึ่งกันและกัน
 อย่างมีความสุข พร้อมกับการนำอาหารออกมารับประทานร่วมกันอย่างสนุกสนาน ต่อมา วัน
 ดังกล่าวจึงกลายมาเป็น วันเฉลิมฉลองที่มีแต่ความสุขที่เรียกกันว่า “ตรุษจีน”

ตรุษจีนเป็นงานเฉลิมฉลองที่ยาวที่สุดและสำคัญที่สุดในประเทศจีน จุดกำเนิดของ
 ตรุษจีนนั้นมีประวัติหลายศตวรรษ ตรุษจีนมีการเฉลิมฉลองกันหลายประเทศและดินแดนซึ่งมี
 ประชากรจีนหรือที่เรียกกันว่า ชาวจีนโพ้นทะเลอาศัย อย่างเช่น จีนแผ่นดินใหญ่ ฮองกง
 อินโดนีเซีย มาเก๊า มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไต้หวัน ไทย รวมทั้งในชุมชนชาวจีนโพ้นทะเลทั่ว
 โลก ตรุษจีนถูกมองว่าเป็นวันหยุดสำคัญสำหรับชาวจีนและได้มีอิทธิพลต่อการเฉลิมฉลองการขึ้น
 ปีใหม่จันทรคติของชาวจีนโพ้นทะเลจากทั่วทุกมุมโลก

ในประเทศจีน ธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่นเกี่ยวกับการเฉลิมฉลองตรุษจีนนั้น
 หลากหลายมาก ประชาชนจะเทเงินของตนเพื่อซื้อของขวัญ ของประดับตกแต่ง วัสดุ อาหารและ
 เครื่องนุ่งห่ม นอกจากนี้ยังมีประเพณีว่า ทุกครอบครัวจะทำความสะอาดบ้านอย่างละเอียดลออ
 เพื่อปัดกวาดโชคร้ายด้วยหวังว่าจะเปิดทางให้โชคดีเข้ามา มีการประดับหน้าต่างและประตูด้วย
 กระดาษตัดสีแดงและคู่กับอวยพรต่างๆ อาทิเช่น “โชคดี” “ความสุข” “ความมั่งคั่ง” และ “ชีวิต
 ยืนยาว” ที่ได้รับความนิยม ในคืนก่อนตรุษจีน อาหารค่ำเป็นการกินเลี้ยงกับครอบครัว อาหารมน
 มื่อนี้จะประกอบไปด้วย หมู เป็ด ไก่และอาหารอย่างดี รสหวาน ครอบครัวจะปิดท้ายค่ำคืนด้วย
 ประทัด เช้าวันรุ่งขึ้น เด็กจะพากันบิดามารดาของตนโดยอวยพรพวกท่านให้มีสุขภาพดีและ

สวัสดีปีใหม่ และได้รับเงินอั่งเปา ประเพณีตรุษจีนนั้นเพื่อการสมานฉันท์ ลืมความบาดหมางและปรารถนาสันติและความสุขแก่ทุกคนอย่างจริงใจ

4.2 เทศกาลหยวนเซียว

เทศกาลหยวนเซียว (元宵节) ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือนอ้ายตามปฏิทินจันทรคติของจีน ซึ่งเป็นเทศกาลเก่าแก่อีกเทศกาลหนึ่งของจีน และเป็นเทศกาลที่ต่อจากเทศกาลตรุษจีน ค่ำคืนของเทศกาลหยวนเซียวเป็นคืนแรกของปีใหม่ที่เห็นพระจันทร์เต็มดวง ค่ำคืนนั้น มีประเพณีแขวนโคมไฟ ดังนั้น เทศกาลหยวนเซียวจึงมีอีกชื่อหนึ่งว่า “เทศกาลโคมไฟ”

การชมโคมไฟและการกินขนมหยวนเซียวเป็นกิจกรรมสำคัญของเทศกาลหยวนเซียว เหตุใดจึงต้องแขวนโคมไฟในเทศกาลหยวนเซียว เล่ากันว่า เมื่อปี 180 ก่อนคริสตกาล จักรพรรดิฮั่นเหวินตี้ของราชวงศ์ฮั่นขึ้นครองราชย์ในวันขึ้น 15 ค่ำเดือนอ้าย เพื่อฉลองเรื่องนี้ จักรพรรดิฮั่นเหวินตี้ทรงกำหนดวันขึ้น 15 ค่ำเดือนอ้ายเป็นเทศกาลโคมไฟ พอถึงคืนนั้น พระองค์จะเสด็จออกจากวังไปร่วมสนุกกับประชาชน วันนั้น ไม่ว่าบ้านเล็กบ้านใหญ่ ตรอกซอกซอยล้วนแขวนโคมไฟหลากสีที่มีรูปลักษณะต่าง ๆ ให้ชมกัน ถึงปี 104 ก่อนคริสตกาล เทศกาลหยวนเซียวได้กำหนดเป็นเทศกาลสำคัญแห่งชาติ ทำให้การฉลองเทศกาลหยวนเซียวมีขนาดใหญ่โตยิ่งขึ้นตามข้อกำหนด สถานที่สาธารณะต่าง ๆ บ้านเรือนต้องประดับโคมไฟ โดยเฉพาะย่านการค้าและศูนย์วัฒนธรรมต้องจัดงานโคมไฟขนาดใหญ่ ไม่ว่าผู้หญิงผู้ชาย เด็กหรือผู้เฒ่าล้วนจะไปชมโคมไฟ ทายปริศนาโคมไฟและเชิดโคมไฟมังกรตลอดคืน

ต่อมาประเพณีนี้ได้สืบทอดกันมาทุกยุคทุกสมัย ตามการบันทึก ปี ค.ศ. 731 สมัยราชวงศ์ถังเคยทำภูเขาโคมไฟสูง 7 เมตรที่ประกอบด้วยโคมไฟกว่า 5 หมื่นดวงตั้งอยู่ในเมืองฉางอัน เมืองหลวงของราชวงศ์ถัง โคมไฟที่แขวนอวดในเทศกาลหยวนเซียวส่วนมากจะทำด้วยกระดาษสีต่างๆ จะทำเป็นรูปภูเขา สิ่งก่อสร้าง คน ดอกไม้ นกและสัตว์ชนิดต่างๆ โคมไฟโจ้วหมาเต็ง (走马灯) เป็นโคมไฟที่มีเอกลักษณ์ของจีนอย่างเด่นชัด โคมไฟโจ้วหมาเต็งเป็นของเล่นชนิดหนึ่ง มีประวัติกว่าพันปีแล้ว ภายในโคมไฟได้ติดตั้งกล้อ พอจุดเทียนในโคมไฟ กระแสอากาศที่ได้รับความร้อนจากเปลวเทียนจะดันกล้อที่ติดกระดาษรูปคนขี่ม้าในอิริยาบถต่างๆ หมุนไปตามกล้อ เงาของรูปคนขี่ม้าจะสะท้อนอยู่บนกระดาษชั้นนอกของโคมไฟ มองแล้วเสมือนม้ากำลังวิ่ง

การกินขนมหยวนเซียวเป็นประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งของเทศกาลหยวนเซียว สมัยราชวงศ์ซ่ง ประชาชนนิยมกินขนมพื้นบ้านชนิดหนึ่งในเทศกาลโคมไฟ ขนมชนิดนี้มีรูปกลม ทำด้วยแป้งข้าวเหนียว ข้างในมีไส้หวาน ภาคเหนือของจีนเรียกขนมชนิดนี้ว่า “หยวนเซียว” ส่วนภาคใต้เรียก “ทังหยวน” ปัจจุบัน ขนมหยวนเซียวมีไส้หลายสิบชนิด เช่น พุทรา ถั่วแดง ถั่วเขียว งา เนยและซ็อกโกแลต เป็นต้น รสชาติของหยวนเซียวในพื้นที่ต่าง ๆ จะแตกต่างกัน

นอกจากชมโคมไฟและกินขนมหยวนเซียวแล้ว เทศกาลหยวนเซียวยังมีกิจกรรมการเล่นต่าง ๆ มากมาย เช่น ระบายไม้ต่อขา รำพัด เชิดสิงโต เป็นต้น โดยเฉพาะการเชิดสิงโต

มีเพียงแต่ในประเทศจีนเท่านั้น ไม่ว่าจะแหล่งชุมชนชาวจีนในแห่งหนตำบลใดของโลกก็ตาม พอถึงเทศกาลสำคัญ ๆ ก็จัดการแสดงเซดสิงโตทั้งนั้น

การเซดสิงโตแบ่งเป็นสำนักได้กับสำนักเหนือ การเซดสิงโตของสำนักใต้เน้นอิริยาบถและเทคนิคท่วงท่า ส่วนมากใช้สองคนเซด ส่วนสำนักเหนือจะเน้นความสง่าผ่าเผย ปกติจะมี 10 กว่าคนกระทั่งหลายสิบคนเซดด้วยกัน ขณะเซดสิงโตนั้น จะมีดนตรีพื้นเมืองของจีนเล่นประกอบด้วย ไม่ว่าจะผู้แสดงหรือผู้ชม ต่างสนุกสนานกันถ้วนหน้า ทำให้บรรยากาศของเทศกาลหยวนเซียวคึกคักยิ่งขึ้น

4.3 เทศกาลเซ็งเม้ง

ชิงหมิง (清明节) หรือ เซ็งเม้ง เซงเม้ง “ชิง”หรือ “เซ็ง” หมายถึง สะอาด บริสุทธิ์ และ “หมิง”หรือ “เม้ง” หมายถึง สว่าง รวมแล้วหมายความว่า ช่วงเวลาแห่งความแจ่มใส รื่นรมย์ เทศกาลเซ็งเม้งของชาวจีนจะเริ่มต้นประมาณ 4-5 เมษายน ไปจนถึง 19-20 เมษายนของทุกปี เป็นฤดูใบไม้ผลิ อากาศจะคลายความหนาวเย็น เริ่มเข้าสู่ความอบอุ่น มีฝนตกปรอย ๆ มีบรรยากาศสดชื่น ท้องฟ้าใสสว่าง จึงเป็นที่มาของชื่อ เซ็งเม้ง

ในท้องถิ่นบางแห่งของจีนเรียกวันเซ็งเม้งว่าเป็นเทศกาลผี จะเห็นได้ว่าเป็นวันเช่นไหว้บรรพบุรุษ เวลาก่อนและหลังวันเซ็งเม้ง ทุกคนครอบครัวจะไปไหว้สุสานบรรพบุรุษ ตัดหญ้า รกที่ขึ้นตามสุสาน เติมนิคมใหม่บนหลุม แล้วจุดธูปเทียน เผากระดาษเงินกระดาษทองกราบไหว้แสดงความไว้อาลัย

เล่ากันว่าเทศกาลเซ็งเม้งเริ่มขึ้นในสมัยราชวงศ์ฮั่น จนถึงสมัยราชวงศ์หมิงและสมัยราชวงศ์ชิง พิธีไหว้ที่ฝังศพบรรพบุรุษพัฒนาถึงขั้นสูงสุด บางคนไม่เพียงแต่เผากระดาษเงินกระดาษทองที่หน้าสุสานแล้ว แต่ยังทำกับข้าว 10 อย่างไปวางไว้หน้าสุสานด้วย การไหว้สุสานบรรพบุรุษในเทศกาลเซ็งเม้งเป็นประเพณีสำคัญของจีน และสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน เพียงแต่ว่าพิธีไหว้จะเรียบง่ายกว่าสมัยก่อน มีรูปแบบทั้งการไหว้ของแต่ละครอบครัว และการไหว้ที่จัดโดยองค์กรและหมู่คณะต่าง ๆ โดยผู้คนจะพากันไปไหว้สุสานของวีรบุรุษที่สละชีพเพื่อชาติ โดยวางดอกไม้สดหรือต้นสนต้นเล็กเพื่อแสดงความไว้อาลัย

เทศกาลเซ็งเม้งอยู่ในช่วงฤดูใบไม้ผลิของจีน แม้ว่าจะงานนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับการไหว้บรรพบุรุษเป็นหลักก็ตาม แต่ในระหว่างประวัติศาสตร์อันยาวนานนั้น ผู้คนยังถือโอกาสนี้เป็นการออกนอกบ้านท่องเที่ยวตามซานเมือง ชมต้นไม้สีเขียวที่ไม่ได้เห็นในฤดูหนาวเป็นเวลาหลายเดือน ท้องถิ่นบางแห่งของจีนจึงเรียกเทศกาลเซ็งเม้งว่าเป็นเทศกาลวันเหยียบสีเขียว ในสมัยโบราณยังมีประเพณีที่เดินเที่ยวชมสีเขียวตามซานเมืองและเด็ดดอกไม้ของผักสดชนิดหนึ่งชื่อว่า ฉีไซ (荠菜) แต่ประเพณีนี้ยากที่จะเห็นได้ในสมัยปัจจุบัน คือก่อนและหลังวันเซ็งเม้ง ผู้หญิงหรือสาว ๆ มักจะออกจากบ้านไปเที่ยวตามซานเมืองและเด็ดผักป่าสด ๆ กลับมาบ้าน ทำเป็นไส้เกี๊ยวน้ำ รสชาติอร่อยมาก ผู้หญิงบางคนยังเอาดอกสีขาวของผักฉีไซทำเป็นปิ่นผม

ตำนานการเกิดเทศกาลเซ็งเม้ง ในยุคชุนชิว องค์ชายฉงเอ๋อแห่งแคว้นจิ้นหนีภัย ออกนอกแคว้น ไปมีชีวิตตกกระท่อมกำลับาคนอกเมือง โดยมีเจี๋ยจื่อหุยติดตามไปดูแลรับใช้ เจี๋ยจื่อหุย มีจิตใจเมตตาถึงขนาดเชือดเนื้อที่ขาของตนเป็นอาหารให้องค์ชายเสวยเพื่อประทังชีวิต ภายหลัง เมื่อองค์ชายฉงเอ๋อเสด็จกลับเข้าแคว้นและได้รับการสถาปนาขึ้นเป็นเจ้าผู้ครองแคว้น มีนามว่า จิ้นเหวินกง และได้สถาปนาตอบแทนขุนนางทุกคนที่เคยให้ความช่วยเหลือตน แต่ลืมเจี๋ยจื่อหุยไป นานวันเข้าจึงมีคนเตือนถึงบุญคุณเจี๋ยจื่อหุย จิ้นเหวินกงเพิ่งนึกขึ้นไป จึงต้องการตอบแทนบุญคุณ เจี๋ยจื่อหุย โดยจัดหาบ้านให้เขาและมารดาให้เข้ามาอยู่อย่างสุขสบายในเมือง แต่ทว่าเจี๋ยจื่อหุย ปฏิเสธ จิ้นเหวินกงได้คิดแผนเผาภูเขา โดยหวังว่าเจี๋ยจื่อหุยจะพามาตาออกมาจากบ้าน แต่ผล สุดท้ายกลับไม่เป็นไปอย่างที่คิด สองแม่ลูกกลับต้องเสียชีวิตในกองเพลิง ดังนั้น เพื่อเป็นการรำลึก ถึงเจี๋ยจื่อหุย จิ้นเหวินกงจึงมีคำสั่งให้วันนี้ของทุกปี ห้ามไม่ให้มีการก่อไฟ และให้รับประทานแต่ อาหารสด ๆ และเย็น ๆ จนกลายเป็นที่มาของเทศกาลวันกินอาหารเย็น หรือ เทศกาลหันสือเจี๋ย (寒食节) ซึ่งเป็นวันสุกดิบก่อนเทศกาลเซ็งเม้ง 1 วัน

เนื่องจากคนโบราณนิยมถือปฏิบัติกิจกรรมตามประเพณีวันหันสือเจี๋ยต่อเนื่องไป จนถึงเทศกาลเซ็งเม้ง นานวันเข้าเทศกาลทั้งสองก็รวมเป็นเทศกาลเซ็งเม้งวันเดียว การไหว้เจี๋ยจื่อ หุยจึงค่อย ๆ เปลี่ยนมาเป็นการไปเซ่นไหว้บรรพบุรุษแทน นี่ก็คือตำนานเรื่องเล่าจากอดีตมา จนถึงปัจจุบันในเทศกาลเซ็งเม้ง

4.4 เทศกาลบ๊ะจ่าง

เทศกาลวันไหว้ขนมบ๊ะจ่าง (粽子) หรือ เทศกาลตวนอู่เจี๋ย (端午节) ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 ตามปฏิทินทางจันทรคติ เป็นการระลึกถึงวันที่ ชีว्हยวน หรือ ชีหยวน (屈原) (340-278 ปีก่อนคริสต์ศักราช) กวีผู้รักชาติแห่งรัฐฉู่ (楚国) กระโดดน้ำตาย นอกจากนี้ ในประเทศจีน บริเวณแม่น้ำแยงซีเกียง ฮ่องกง ได้ไหว้ มาเก๊า ยังมีการละเล่นแข่งเรือมังกร (龙舟赛) จัดอย่างยิ่งใหญ่ในวันนี้ด้วย ทางรัฐบาลจีนยังกำหนดให้วันขึ้น 5 ค่ำ เดือน 5 นี้เป็นวันกวีจีนอีกด้วย เนื่องจากชีหยวน นับเป็นอีกผู้หนึ่งที่เป็นกวีคนสำคัญของจีน

ตำนานของเทศกาลไหว้ขนมบ๊ะจ่างมีอยู่ว่า ในสมัยเลียดก๊ก (列国) มีบุคคลหนึ่ง นามว่า ชีว्हยวน เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ และความสามารถรอบด้าน เป็นนักปราชญ์ราชกวีคนหนึ่ง รวมทั้งรู้จักหลักการบริหารปกครองเป็นอย่างดี ชีว्हยวนเป็นเชื้อสายของกษัตริย์ผู้ครองแคว้นฉู่ ชีว्हยวนได้รับราชการเป็นขุนนางในสมัยพระเจ้าฉู่หวยอ่อง เป็นที่ปรึกษาและดูแลเหล่าเชื้อพระวงศ์ ชีว्हยวนเป็นขุนนางที่ซื่อสัตย์ และเปี่ยมด้วยความรู้ความสามารถ เป็นที่โปรดปรานของพระเจ้าฉู่หวยอ่องเป็นอันมาก

เมื่อมีคนรัก แน่นนอนยอมต้องมีคนชังเป็นเรื่องธรรมดา เหล่าขุนนางกังฉินทั้งหลาย ต่างก็ไม่พอใจชีว्हยวน ด้วยความที่ชีว्हยวนนั้นเป็นคนที่มีชื่อตรง ทำงานอย่างตรงไปตรงมา จึงมีหลายครั้งที่การทำงานของชีว्हยวนเป็นไปเพื่อการขัดขวางการโกงกินบ้านโกงกินเมืองของขุนนาง

กั๊งฉินเหล่านั้ พวกเขารวมหัวกันพยายามใส่โคล้ชีวีหยวนต่างๆ นานา จนพระเจ้าอู่หวายอ่องเองก็ซ้กเริ่มมีใจเอนเอียง ชีวีหยวนรู้สึกทุกข์ระทมตรมใจมาก จึงได้แต่งกลอนขึ้นเพื่อคลายความทุกข์ใจ กลอนบทนั้นม่ชื่อว่า “หลี่เซา” (离骚) หมายถึงความเศร้าโศก จนต่อมาพระเจ้าอู่หวายอ่องถูกกลลวงของแคว้นฉิน และสวรรคตในแคว้นฉิน รัชทายาทของอู่หวายอ่องจึงได้ขึ้นครองราชย์บัลลังก์แทน

หลังจากที่กัซตรีย์องค์ใหม่ขึ้นครองราชย์ พระองค์ได้ทรงหลงเชื่อคำยุยงของเหล่าขุนนางกั๊งฉินพวกนั้น ในที่สุดจึงได้มีพระบรมราชโองการให้เนรเทศชีวีหยวนออกจากแคว้นอู่ไป ชีวีหยวนเศร้าโศกเสียใจมาก หลัง จากเดินทางรอนแรมมาถึงแม่น้ำแยงซีเกียง ชีหยวนจึงได้ตัดสินใจกระโดดน้ำตายในวันขึ้น 5 ค่ำ เดือน 5 นั้นเอง

พวกชาวบ้านที่รู้เรื่องการตายของชีวีหยวน พวกเขต่างก็รัก และอาลัยในตัวองชีวีหยวน จึงได้ออกเรือเพื่อตามหาศพของชีวีหยวน ในขณะที่ค้นหาศพ พวกเขาก็เตรียมข้าวปลาอาหารไปโปรยลงแม่น้ำด้วย นัยว่าเพื่อล่อให้สัตว์น้ำมากิน จะได้ม่ไปกัดกินซากศพของชีวีหยวน หลังจากนั้นทุกปีเมื่อถึงวันครบรอบวันตายของชีวีหยวน ชาวบ้านจะนำเอาอาหารไปโปรยลงแม่น้ำ หลังจากที่ทำมาได้ 2 ปี ก็มีชาวบ้านผู้หนึ่งฝันเห็นชีวีหยวนที่ม่ในชุดอันสวยงาม กล่าวขอบคุณเหล่าชาวบ้านที่นำเอาอาหารไปโปรยให้เพื่อเช่นไหว้ แต่เขาบอกว่าอาหารที่เหล่าชาวบ้านนำไปโปรยเพื่อเป็นเครื่องเซ่นถูกเหล่าสัตว์น้ำกินเสียจนหมดเกลี้ยง เนื่องจากบริเวณนั้นมีสัตว์น้ำอาศัยอยู่มากมาย ชีวีหยวนจึงแนะนำให้นำอาหารเหล่านั้นห่อด้วยใบไผ่ หรือใบจากก่อนนำไปโยนลงน้ำ เพื่อที่เหล่าสัตว์น้ำจะได้ม่กินเข้าไป

หลังจากนั้นในปีต่อมา ชาวบ้านต่างก็ทำตามที่ชีวีหยวนแนะนำ คือนำอาหารห่อด้วยใบไผ่ไปโยนลงน้ำเพื่อเช่นให้แกชีวีหยวน หลังจากวันนั้นชีวีหยวนก็ได้มาเข้าฝันชาวบ้านอีก ว่าคราวนี้ได้กินมากหน่อย แต่ก็ยังคงโดนสัตว์น้ำแย่งไปกินได้ ชาวบ้านต้องการให้ชีวีหยวนได้กินอาหารที่พวกเขาเช่นให้อย่างอิมหนาสำราญจึงได้ถามชีวีหยวนว่าควรทำเช่นไรดี ชีวีหยวนจึงแนะนำอีกว่าเวลาที่จะนำอาหารไปโยนลงแม่น้ำ ให้ตกแต่งเรือเป็นรูปมังกร เมื่อสัตว์น้ำทั้งหลายได้เห็นก็จะนึกว่าเป็นเครื่องเซ่นของพญามังกร จะได้ม่กล้าเข้ามากิน

นอกจากการไหว้ขนมบ๊ะจ่างแล้ว ปัจจุบันในฮ่องกง และเกาลูนก็ยังคงมีผู้จัดประเพณีแข่งเรือมังกรอยู่ รวมทั้งในเทศกาลไหว้ขนมบ๊ะจ่างนี้ คนจีนโบราณยังเชื่อว่าเป็นวันที่เหล่าปีศาจจะออกมาสำแดงเดช จึงต้องมีการป้องกันด้วยการปิดกวดทำความสะอาดบ้าน และจุดเครื่องหอมรวมทั้งกำยานเพื่อให้บรรยากาศในบ้านดูสดชื่นขึ้น ฤดูผีปีศาจจะได้ม่กล้าเข้ามาใกล้กราย ในวันที่สี่ตีมีพิซทั้ง 5 ชนิด อันได้แก่ แมงป่อง แมงมุม ตะขาบ จิ้งจก และงู จะพากันหลบซ่อนตัว จึงเป็นโอกาสที่เจ้าบ้านจะต้องอบบ้านด้วยการจุดกำมะถัน เพื่อไม่ให้สี่ตีมีพิซเหล่านี้กลับเข้ามาอาศัยได้อีก นอกจากนี้ยังมีการตีมหัศจรรย์ที่ผสมด้วยผงกำมะถันด้วย โดยเชื่อกันว่าจะสามารถป้องกันโรคภัยไข้เจ็บได้เป็นอย่างดี นี้ก็คือตำนานเรื่องเล่าจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันในเทศกาลไหว้ขนมบ๊ะจ่าง

4.5 เทศกาลซีซี

เทศกาลซีซี (七夕节) หรือ เทศกาลแห่งความรักของจีน ตรงกับวันที่ 7 เดือน 7 ตามจันทรคติของจีน เล่ากันว่าวันนั้นเป็นวันที่ดาวหนุ่มเลี้ยงวัวกับดาวสาวทอผ้าพบกัน

เรื่องเล่าและตำนานเทศกาลซีซีที่เล่าสืบต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบันมีอยู่กึ่งกาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ท้องฟ้าแจ่มใส ไม่มีเมฆแม้แต่ก้อนเดียว เทพเจ้าแห่งสวรรค์รู้สึกท้อฟ้าขาดสีสัน จึงสั่งให้ลูกธิดาทั้งเจ็ดทอผ้าและตัดเส้นให้ท้องฟ้าใส แต่ผ้าที่ธิดาทั้งเจ็ดทอออกมานั้นมีแต่สีเทาและสีขาวเท่านั้น ธิดาองค์เล็กที่สุดเป็นคนฉลาด เธอพบดอกไม้เจ็ดสีในสวน จึงเด็ดไปทำเป็นสีย้อมผ้า ทำให้ผ้าที่ทอออกมาสีสันสวยงาม พระเชษฐภคินีทั้งหกต่างดีใจกันอย่างยิ่ง และตกลงกันว่า วันธรรมดาจะให้ท้องฟ้าสวมเสื้อสีขาว ถ้าฝนตกก็จะเปลี่ยนเป็นเสื้อสีเทา ยามเช้าและยามเย็นจะสวมเสื้อเจ็ดสี เทพเจ้าแห่งสวรรค์ทรงทราบแล้วรู้สึกดีพระทัยมาก และประทานนามธิดาองค์สุดท้ายว่า “จื้อนวิ” (织女) แปลว่า สาวทอผ้า

แต่การทอผ้าทุกวันก็ทำให้สาวทอผ้ารู้สึกเหนื่อย บางทีก็อดไม่ได้ที่จะแอบดูทิวทัศน์ในโลกมนุษย์ มีชายหนุ่มคนหนึ่งได้ดึงดูดความสนใจของเธอ หนุ่มคนนี้อยู่คนเดียว เวลาพักก็มีแต่วัวแก่ ๆ ตัวหนึ่งเป็นเพื่อนคุย สาวทอผ้าจึงเกิดความรู้สึกสงสารเขา หนุ่มคนนี้ชื่อ “หนิวหลาง” (牛郎) แปลว่า หนุ่มเลี้ยงวัว วันหนึ่งวัวแก่บอกหนุ่มเลี้ยงวัวว่า “พรุ่งนี้เป็นวันที่ 7 เดือน 7 ธิดาของเทพเจ้าแห่งสวรรค์ทั้ง 7 องค์จะลงมาอาบน้ำในโลกมนุษย์ ถ้าท่านเก็บเสื้อผ้าของสาวทอผ้าไว้ เธอก็จะยอมแต่งงานกับท่าน” เมื่อฟังคำพูดของวัวแก่ หนุ่มเลี้ยงวัวก็ตัดสินใจจะลองทำตาม พอถึงวันที่ 7 เดือน 7 หนุ่มเลี้ยงวัวซ่อนตัวอยู่ในพุ่มอ้อริมแม่น้ำรอนางฟ้าทั้ง 7 ลงมา ไม่นานนักก็เห็นมีเมฆหลากสี 7 ก้อนปรากฏอยู่บนท้องฟ้า บนเมฆแต่ละก้อนมีนางฟ้ายืนอยู่นางหนึ่ง พอนางฟ้า 7 นางลงมาถึงริมแม่น้ำ ก็รีบถอดเสื้อผ้ากระโดดลงสู่น้ำอันใสสะอาด

หนุ่มเลี้ยงวัวเห็นดังนั้นก็รีบคว้าเสื้อผ้าของสาวทอผ้าไว้ แล้ววิ่งกลับไปอย่างผลิผลามจนทำให้เกิดเสียงดังในพุ่มต้นอ้อ นางฟ้า 7 นางได้ยินแล้วตกใจและรีบขึ้นจากน้ำ นางฟ้า 6 นางต่างสวมเสื้อผ้าของตนแล้วเหาะเหินกลับสู่สวรรค์ มีแต่สาวทอผ้าไม่มีเสื้อผ้าจะสวม ได้แต่ยืนอยู่ริมแม่น้ำด้วยความเขินอายและตกตะลึง หนุ่มเลี้ยงวัวจึงพูดอย่างตะกุกตะกักว่า ถ้าสาวทอผ้ายอมแต่งงานกับเขา เขาก็จะคืนเสื้อผ้าให้ สาวทอผ้าเห็นว่าไหน ๆ เป็นหนุ่มที่ตนพอใจอยู่แล้ว จึงพยักหน้ารับด้วยความเขินอาย คืนวันเดียวกันนั้น หนุ่มเลี้ยงวัวกับสาวทอผ้าได้จัดพิธีแต่งงานกันโดยมีวัวแก่เป็นสักขีพยาน อีกสองปีต่อมา สองคนก็ได้ลูกชายและลูกสาวคู่หนึ่ง หนุ่มเลี้ยงวัวทำไร่ไถนา สาวทอผ้าก็ทอผ้าและเลี้ยงลูก ครอบครัวนี้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

เวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว แค่พริบตาเดียวเวลาก็ผ่านไป 7 ปี เวลาหนึ่งวันบนสวรรค์เท่ากับหนึ่งปีในโลกมนุษย์ ทุกๆ 7 วัน เทพเจ้าแห่งสวรรค์ก็จะเรียกธิดาทั้ง 7 มาเข้าพบครั้งหนึ่ง คราวนี้ไม่เห็นสาวทอผ้า และทราบข่าวว่าธิดาองค์เล็กแอบไปแต่งงานกับผู้ชายในโลกมนุษย์จึงโกรธมาก วันที่ 7 เดือน 7 เทพเจ้าแห่งสวรรค์สั่งให้ทหารในสวรรค์ลงไปจับสาวทอผ้าให้กลับสู่สวรรค์เพื่อลงโทษ หนุ่มเลี้ยงวัวหาบลูกทั้งคู่วิ่งตามสาวทอผ้า วัวแก่ถอดเขาข้างหนึ่ง

กลายเป็นเรือ หนุมเลี้ยวขวาทวนลูกทั้งสองขึ้นบนเขาวัวลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าเพื่อไล่ตามสาวทอผ้า ลูกทั้งสองคนร้องเรียก “แม่ แม่...” ไม่ขาดเสียง สาวทอผ้าได้ยินเสียงลูกก็พยายามตื่นจากมือของทหารสวรรค์ เพื่อจะกลับไปพบสามีและลูก ในขณะนั้น เทพเจ้าแห่งสวรรค์ยื่นหัตถ์ออกมาผ้าทอผ้าเป็นสองฝั่ง ทำให้เกิดแม่น้ำสีเงินอันกว้างใหญ่ที่มีน้ำไหลเชี่ยวกรากสายหนึ่ง กั้นระหว่างหนุมเลี้ยวขวากับสาวทอผ้า ทันใดนั้นก็มิงกส์เซว (喜鹊) บินมามากมาย เชื่อมตัวเป็นสะพานข้ามแม่น้ำ เพื่อให้หนุมเลี้ยวขวากับสาวทอผ้าเดินขึ้นไปพบหน้ากัน เทพเจ้าแห่งสวรรค์เห็นสภาพเช่นนี้จึงจำใจต้องอนุญาตให้หนุมเลี้ยวขวากับสาวทอผ้าพบหน้ากันปีละครั้งบนสะพานนกสีเซวในคืนวันที่ 7 เดือน 7 ของทุกปี ต่อมา วันที่ 7 เดือน 7 ตามปฏิทินจันทรคติของจีนทุกปี ก็กลายเป็นเทศกาลซีซี หรือ เทศกาลแห่งความรักของจีน

4.6 เทศกาลไหว้พระจันทร์

เทศกาลไหว้พระจันทร์ (中秋节) ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 ตามปฏิทินจันทรคติของจีน ซึ่งเป็นประเพณีที่ชาวจีนถือปฏิบัติสืบต่อกันมานับพันปี ในเทศกาลไหว้พระจันทร์นี้ ชาวจีนจะให้ความสำคัญกับเรื่องการอยู่พร้อมหน้ากันของสมาชิกในครอบครัว ร่วมชมจันทร์เพ็ญที่ทอแสงนวลและอธิษฐานขอให้มีความกลมเกลียวและผาสุกในครอบครัว

วันไหว้พระจันทร์มีความเกี่ยวข้องกับปฏิทินจันทรคติอย่างแนบแน่น ตามปฏิทินจันทรคติของจีนนั้น เดือน 8 เป็นช่วงกลางของฤดูใบไม้ร่วง ส่วนวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 ก็เป็นช่วงกลางของเดือน 8 เช่นกัน ฉะนั้น วันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 จึงถูกเรียกว่า “จงชิว” (Zhong Qiu) แปลว่า กลางฤดูใบไม้ร่วง

มีความเชื่อกันโดยทั่วไปว่า ในวันดังกล่าว เราจะสามารถมองเห็นพระจันทร์ได้เต็มดวงใหญ่ที่สุดกลมที่สุดและสว่างที่สุด ด้วยเหตุนี้จึงมีกิจกรรมต่างๆ มากมายในช่วงวันไหว้พระจันทร์ เช่น การเซ่นไหว้พระจันทร์ การค้ำพระจันทร์และการชมพระจันทร์ เป็นต้น

ความเป็นมาที่เก่าแก่ที่สุดของวันไหว้พระจันทร์นั้นมาจากพิธีเซ่นไหว้พระจันทร์ในสมัยโบราณของจีน หนังสือโบราณบันทึกไว้ว่า คำว่า “จงชิว” นี้ปรากฏขึ้นครั้งแรกเมื่อกว่า 2,000 ปีก่อน สมัยนั้นมีพระราชพิธีเซ่นไหว้พระจันทร์ในฤดูใบไม้ร่วงโดยพระเจ้าแผ่นดิน ทั้งนี้ก็เนื่องจากว่า ในทัศนะของคนโบราณนั้น หากพระจันทร์ไม่มอบน้ำค้างให้แก่โลก และหากไม่มีจันทร์เสี้ยวและจันทร์เพ็ญมาช่วยคำนวณเวลาทำนาแล้ว ก็ไม่มีทางที่จะเก็บเกี่ยวผลผลิตได้อุดมสมบูรณ์ “เยว่ถาน” (月坛) หรือ “หอบวงสรวงพระจันทร์” ซึ่งเป็นสถาปัตยกรรมที่มีชื่อเสียงของกรุงปักกิ่งก็เป็นสถานที่ที่ใช้ประกอบพิธีเซ่นไหว้พระจันทร์ของกษัตริย์จีนโบราณ สำหรับประชาชนทั่วไปแล้ว ก็มีการสร้าง “สถานเซ่นไหว้พระจันทร์” และ “ศาลาชมจันทร์” หลายต่อหลายแห่งเช่นกัน

ในส่วนของตำนานนิทานปรัมปราที่เกี่ยวข้องกับพระจันทร์นั้นก็มามากมาย เช่นมีอยู่เรื่องหนึ่งเล่ากันว่า พระเจ้าถังเสวียนจงของราชวงศ์ถัง (ค.ศ. 618-907) ทรงปรีชาสามารถและ

ข่านาญในศาสตร์ต่างๆ มีอยู่ปีหนึ่งในช่วงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 8 ขณะที่พระองค์กำลังทอดพระเนตรไปยังจันทร์เพ็ญนั้นก็มีพระราชประสงค์ขึ้นมาในบัดดลว่า อยากจะไปทอพระจันทร์ ในที่สุดด้วยอิทธิฤทธิ์ของเซียน ก็บันดาลให้พระองค์เหาะไปถึงพระจันทร์ และทรงเห็นวิมานหลังหนึ่งชื่อว่า “วิมานกว้างหานกง” ซึ่งมีนางฟ้ากลุ่มหนึ่งกำลังระบำรำฟ้อนอย่างงดงามไปตามจังหวะดนตรีอันไพเราะจับใจ ถึงกับทำให้พระองค์ทรงเคลิบเคลิ้มไปกับความงามนั้น ต่อมาเมื่อกลับถึงแดนมนุษย์แล้ว พระองค์ก็นำเสียงดนตรีที่เคยได้ยินมาจากวิมานพระจันทร์นิพนธ์แต่งเป็นบทเพลงชื่อว่า “เสื่อสายรุ้ง” บทเพลงนี้ไพเราะเพราะพริ้งและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

และตำนานนิทานปรัมปราอีกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลไหว้พระจันทร์ก็คือ เทพธิดาแห่งดวงจันทร์ ที่ชื่อ “ฉางเอ๋อ” (嫦娥) ซึ่งเป็นหญิงคนรักของโฮวอ๋อ (后羿) นักยิงธนูแห่งสวรรค์ที่ใช้ธนูยิงดวงอาทิตย์ตกลงไปถึง 9 ดวงจากทั้งหมด 10 ดวง ซึ่งเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนบัญชาสวรรค์ จึงโดนลงทัณฑ์ให้ไปใช้ชีวิตธรรมดาเช่นมนุษย์ทั่วไปบนโลกมนุษย์กับฉางเอ๋อ แต่แล้วโฮวอ๋อก็ถูกคนสนิททรยศฆ่าตาย ส่วนฉางเอ๋อนางได้ดื่มน้ำอมฤตเพื่อที่จะมีชีวิตอมตะ แล้วเหาะกลับไปยังดวงจันทร์อีกครั้งตามลำพังด้วยความเศร้าสร้อย ในยุคของฮั่นเหวินตี้ (汉文帝) แห่งราชวงศ์ฮั่น ได้ทรงพระสุบินว่า พระองค์ลอยขึ้นไปเที่ยวชมพระราชวังบนดวงจันทร์ และได้พบกับฉางเอ๋อ กำลังร่ำรำอยู่อย่างงดงาม ในสุบินนั้น พระองค์ทรงเปล็ดเพลินและเกษมสำราญเป็นอย่างยิ่งกระทั่งเมื่อตื่นพระบรรทมและโปรดให้สุบินนั้นเป็นความจริง จึงมีรับสั่งให้นางสนมแต่งตัวและร่ำรำเลียนแบบเทพธิดาฉางเอ๋อที่พระองค์ได้พบเจอมา จนแพร่หลายไปสู่ราษฎรและเป็นประเพณีมา ซึ่งในอดีต ชาวจีนโดยเฉพาะหญิงสาวจะสวดขอพรจากฉางเอ๋อเพื่อที่ขอให้มีความเยาว์วัยและงดงามตลอดไปดั่งนาง

ท่ามกลางกระบวนการวิวัฒนาการนั้น วันไหว้พระจันทร์ก็มีความสำคัญอีกอย่างหนึ่งขึ้นมา คือได้รับการนิยามว่าเป็น “วันแห่งการอยู่พร้อมหน้าของครอบครัว” เพราะชาวจีนเห็นว่า วงกลมของพระจันทร์เปรียบเสมือนการครบถ้วนบริบูรณ์ของสมาชิกครอบครัวนั่นเอง ฉะนั้น ชาวจีนจึงนิยมอยู่กันพร้อมหน้าในวันไหว้พระจันทร์ รับประทานอาหารร่วมกัน รอจนถึงเวลาที่จันทร์เพ็ญลอยกระจ่างฟ้า ก็จะกางโต๊ะในลานกลางแจ้ง จัดผลไม้ขนมขบเคี้ยวและอาหารอื่นๆ หลากหลายไว้บนโต๊ะ แล้วจึงเซ่นไหว้พระจันทร์ด้วยกัน ขอให้มีความสุขและความบริบูรณ์กันถ้วนหน้า

สิ่งที่ขาดไม่ได้ในเทศกาลไหว้พระจันทร์นั้นก็คือ ขนมไหว้พระจันทร์ (月饼) เป็นของกินที่ขาดไม่ได้ในเทศกาลนี้ มีการจำหน่ายกันล่วงหน้าก่อนวันไหว้พระจันทร์ประมาณ 1 เดือน ขนมไหว้พระจันทร์จะทำเป็นรูปกลม จะสอดไส้ชนิดต่างๆ เช่น งา อบเชย ถั่วลิสงและถั่วบด เป็นต้น ที่สำคัญประเทศไทยยังมีไส้ขนมไหว้พระจันทร์ที่สุดพิเศษไม่เหมือนใครนั่นก็คือ ไส้ทุเรียนไข่เค็มนั่นเอง

นอกจากขนมไหว้พระจันทร์ที่เป็นเอกลักษณ์ของเทศกาลไหว้พระจันทร์และ กาพย์กลอนที่เกี่ยวข้องกับพระจันทร์ก็มีมากมายเหลือคณาเช่นกัน ล้วนถ่ายทอดให้เห็นถึงหัวใจของคน

คิดถึงบ้านที่ฝากไว้กับพระจันทร์ อย่างเช่น “举头望明月，低头思故乡。” “เงยหน้ามองจันทร์แจ่มฟ้าส่องอำไพ ก้มหน้าไซ้คิดถึงบ้านเกิดตน” โดยผู้แต่งมีนามว่า หลี่ไป (李白) กวีที่มีชื่อเสียงในสมัยราชวงศ์ถัง เป็นกลอนที่แสดงออกถึงความคิดถึงบ้านเกิดจากใจ ของลูกหลานชาวจีนที่อยู่ไกลในต่างแดนทั่วโลกในคืนวันไหว้พระจันทร์

สุดท้ายนี้ ไม่ว่าจะเป็ประเพณีอะไรก็ตาม ประเพณีล้วนเกี่ยวกับชีวิตส่วนหนึ่งคือการถือกำเนิดเป็นพิธีกรรมที่ได้สืบทอดกันมาแต่โบราณ เมื่อถึงยุคสมัยใหม่ ถ้าหากคนจีนและคนเชื้อสายจีนจากทั่วโลกได้ปฏิบัติตามธรรมเนียมตามภาษาของตน เพื่อสืบทอดมรดกของบรรพบุรุษมิให้สูญหายหรือขาดสาย ย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่ซื่อสัตย์ต่อบรรพชน ถึงแม้จะไปอยู่ตรงส่วนใดของโลกก็ตาม ความเป็นคนเชื้อสายจีนก็ยังติดตัวไปตลอดจนถึงรุ่นลูกหลานเหลนอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

บทสรุป

ในบทที่ 6 ประเพณีนิยมของชาวจีน ผู้เรียบเรียงเอกสารประกอบการสอน ได้รวบรวมเนื้อหาที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงประเพณีนิยมของชาวจีนในเบื้องต้น โดยยกตัวอย่างประเพณีนิยมของชาวจีน อธิบายถึงประวัติความเป็นมาของประเพณีนิยม และเรื่องเล่าต่างๆ ในประเพณีนิยมของชาวจีน ซึ่งผู้เรียบเรียงเอกสารประกอบการสอนได้รวบรวมประเพณีไว้ดังนี้ ประเพณีแต่งงานแบบจีน ประเพณีการตั้งชื่อ - แซ่ของชาวจีน ประเพณีการเกิดของชาวจีน และประเพณีเทศกาลสำคัญของชาวจีน ซึ่งประเพณีนิยมของชาวจีนไม่เพียงแต่สำคัญกับชาวจีนเท่านั้น หากยังสำคัญต่อคนที่มีเชื้อสายจีนที่อาศัยอยู่ทั่วโลกอีกด้วย

ก่อนอื่นขอกล่าวถึงประเพณีแต่งงานแบบชาวจีน มีความเป็นเอกลักษณ์เป็นอย่างมาก ซึ่งถ้าใครได้เห็นก็จะรู้ทันทีว่าเป็นพิธีการแต่งงานแบบชาวจีน สิ่งสำคัญของการแต่งงานแบบจีนไม่ใช่เรื่องของการเตรียมสิ่งของให้พร้อม แต่อยู่ที่การให้เกียรติผู้ใหญ่ของทั้งสองฝ่าย ควรถามญาติผู้ใหญ่ทั้งสองฝ่าย สิ่งไหนที่ยากให้ทำ เพราะการที่คนสองคนแต่งงานกันไม่ได้แต่งแค่สองคน แต่เป็นการรวมสองครอบครัวเข้าด้วยกัน หลังจากที่ตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ต่อมาก็จะเป็นการหาฤกษ์งามยามดี โดยการเอาวันเดือนปีเกิดของทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงไปให้ซินแสดู หลังจากที่ได้ฤกษ์แล้ว ก็มาถึงพิธีการแต่งงาน พิธีแต่งงานจะเริ่มจากการไหว้ฟ้าดิน ไหว้เจ้าที่ในบ้าน ไหว้บรรพบุรุษ ไหว้พ่อแม่ เพื่อเป็นการบอกกล่าวว่ทั้งคู่ได้แต่งงานกันแล้ว สุดท้ายก็เป็นการเข้าห้องหอ เป็นต้น

ต่อมากการตั้งชื่อ แซ่ของชาวจีน แซ่หรือนามสกุลของชาวจีน เกิดขึ้นในยุคที่สังคมวงศ์ตระกูลสืบเชื้อสายจากแม่ ในสมัยนั้น ผู้คนจะถือฝ่ายหญิงเป็นศูนย์กลางในการสืบทอดมรดก ต่อมากำหนดให้ใช้แซ่เป็นสัญลักษณ์ในการแบ่งแยกวงศ์ตระกูล แซ่ที่พบเห็นบ่อยและมีผู้ใช้มากที่สุดได้แก่ แซ่หลี่ แซ่หวาง และแซ่จาง ลักษณะชื่อชาวจีน จะมีแซ่อยู่ข้างหน้า ชื่ออยู่ข้างหลัง ชื่อจะมีอักษรเดียว หรือสองตัวอักษร ส่วนแซ่ของชาวจีนมักจะเป็นหนึ่งตัวอักษร แต่ก็มีสองตัวอักษร

หรือมากกว่านั้น ชื่อของชาวจีนจะมีความหมายแฝง แสดงถึงความปรารถนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ชื่อของผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างกัน โดยชื่อของผู้ชายจะใช้ตัวอักษรที่มีความหมายไปในทางดีเด็ดเยือกกล้าหาญเข้มแข็ง ชื่อผู้หญิงก็จะใช้ตัวอักษรที่แสดงถึงความอ่อนโยนอ่อนหวาน สวยงาม

ต่อมาอีกประเพณีหนึ่ง คือประเพณีการเกิดของชาวจีน ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ตั้งแต่เกิดจนแก่ตาย ย่อมมีปฏิบัติกันทุกกลุ่มเชื้อชาติ การถือกำเนิดเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีเกี่ยวกับชีวิตที่คนจีนได้ปฏิบัติกันมา พิธีกรรมเกี่ยวกับการเกิดที่เกี่ยวข้องกับชีวิตนั้น ย่อมมีพิธีกรรมปฏิบัติกันมา เช่น สวดมนตร์อ่อนนวลสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้คุ้มครองทารกในครรภ์ และแรกเกิดในช่วงระยะต่างๆ ได้แก่ เมื่อทารกอายุได้สามวัน หนึ่งเดือนแรก หนึ่งร้อยวันแรก และครบหนึ่งปีของทารกแรกเกิด รวมทั้งการทดสอบอาชีพในอนาคตของเด็ก ทั้งนี้เพื่อปกป้องคุ้มครองเด็ก ดูแลเด็ก ให้ศิลาให้พรเด็กให้แข็งแรง เลี้ยงง่าย รวมทั้งให้ช่วยขับไล่ภูตผีปีศาจที่จะมารังควาญมารดาของเด็ก

สุดท้ายที่จะกล่าวถึงคือ ประเพณีเทศกาลสำคัญของชาวจีน เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีของชาวจีนที่ยิ่งใหญ่ และที่มีอิทธิพลต่อชาวจีนโพ้นทะเลทั่วโลก มีการสืบทอดงานเทศกาลมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบพิธีกรรมเล็ก ๆ หรือมหกรรมตระการตาของชุมชน อำเภอ จังหวัด มณฑลเป็นต้น เทศกาลของชาวจีนก็จะเป็นภาพสะท้อนจิตวิญญาณของชาวจีนออกมาได้อย่างเป็นเอกลักษณ์ เต็มเปี่ยมไปด้วยชีวิตชีวา ซึ่งเทศกาลที่สำคัญๆ ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลหยวนเซียว เทศกาลเซ็งเม้ง เทศกาลบ๊ะจ่าง เทศกาลซืซี้ และสุดท้ายเทศกาลไหว้พระจันทร์ ประเพณีเทศกาลสำคัญของชาวจีนที่กล่าวมานี้ แต่ละเทศกาลก็จะมีเรื่องเล่าตำนานของแต่ละประเพณี กิจกรรมธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆของแต่ละประเพณี และประวัติความเป็นมาเป็นต้น ถ้าหากผู้ที่สนใจหรือผู้เรียนต้องการทราบถึงเทศกาลสำคัญๆนี้ ผู้เรียนสามารถติดตามศึกษาเนื้อหาในเอกสารประกอบการสอนนี้ได้

คำถามทบทวน

1. จากการที่ท่านได้ศึกษาประเพณีนิยมของชาวจีน ขอให้ท่านอธิบายลักษณะประเพณีนิยมของชาวจีนตามความเข้าใจของท่าน
2. จากการที่ท่านได้ศึกษาประเพณีแต่งงานแบบจีน ขอให้ท่านอธิบายลักษณะประเพณีแต่งงานแบบจีนตามความเข้าใจของท่าน
3. จากการที่ท่านได้ศึกษาการตั้งชื่อ แซ่ของชาวจีน ขอให้ท่านอธิบายลักษณะการตั้งชื่อ แซ่ของชาวจีนตามความเข้าใจของท่าน
4. จากการที่ท่านได้ศึกษาประเพณีการเกิดของชาวจีน ขอให้ท่านอธิบายลักษณะประเพณีการเกิดของชาวจีนตามความเข้าใจของท่าน
5. เทศกาลสำคัญของชาวจีน ได้แก่เทศกาลอะไรบ้าง และเทศกาลเหล่านั้นเป็นอย่างไร จงอธิบายตามความเข้าใจของท่าน